

A MUNKABIZTONSÁG HELYZETE

1. A munkafeltételek alakulása az OMMF tapasztalatai alapján

Az ország Európai Unióba való felvételét követően a gazdasági ágazatok versenyképessége eltérő módon alakult. A pályázni képes vállalkozások forrásokhoz jutottak, míg az erre képtelen cégek lemaradtak a versenyben. A gazdasági ágazatok helyzetét erősen befolyásolta a beáramló feldolgozott termékek sokasága, elsősorban az olcsó távolkeleti ruházati, valamint az uniós országok élelmiszeripari termékei. A kialakult piaci helyzet következtében a textilipar - szinte - teljes visszaszorulása tapasztalható. Az élelmiszer-iparban pedig a szigorú higiénés követelmények miatt a vágóhidak és pékségek bezárása, esetenként megszűnése látható.

A gazdasági aszimmetriát jól jellemzi a multinacionális nagyvállalat és a hazai kisvállalkozásban alkalmazott technológia különbsége.

A korszerű „nyugat európai színvonalon” termelő nagyüzemekben zömében automata, illetve félautomata gépek, gépsorok alkotják a technológiai láncot. Élőmunka igény ezeken a területeken viszonylag csekély. A zárt technológiáknál kevés a baleseti veszély, kezelésük biztonságos.

A mikro- és kisvállalkozások által alkalmazott hagyományos technológiáknál, ahol nagy az élőmunka igény, gyakran nem tartják meg az előírásokat. A viszonylag kis termelékenységű régi gépeknél, illetve berendezéseknél a termelés gyorsítása érdekében sűrűn kiiktatják, vagy fel sem szerelik a védőberendezéseket, ami sok munkabaleset forrása.

Kedvező irányú változást jelent, hogy az utóbbi időszakban többször végzett ellenőrzésnek köszönhetően a kockázatértékelés elkészítésében nagymértékű javulásról lehet beszámolni. Még nem teljes körű a jogkövetés, de a munkáltatók már nagyobb része teljesítette erre vonatkozó kötelezettségét, a kockázatértékelés hiánya leggyakrabban a nem telepített munkaterületeken dolgozó kisebb társaságoknál fordul elő.

1.1. A munkabiztonság helyzetének ágazati sajátosságai

Ágazati jellemző, hogy az **erdőgazdálkodási, fakitermelési** tevékenységet, a nagyobb erdőgazdaságok kivételével az erdőgazdaságtól független vállalkozók végzik. Technológiai, műveleti és az ún. vágásszervezési tervek nem

készülnek el, illetve hiányosak. A vágásterületeken nem helyezik el a figyelmeztető, a figyelemfelhívó, a veszélyt jelző táblákat. A kitermelt fát nem az előírásoknak megfelelően tárolják. A fadóntás során bekövetkezett súlyos munkabalesetek vizsgálata során szinte minden esetben megállapítható, hogy egyéni védőeszközt a sérült nem használt.

Az **építőipar** a bekövetkezett munkabalesetek számát és súlyosságát tekintve a legveszélyesebb nemzetgazdasági ágazat. A balesetet előidéző legfőbb ok a zuhanás elleni védelem hiánya.

A családi házak építése során még mindig található családi, (un. „kaláka”) kivitelezés, de a pénzügyi (banki) feltételek szigorítása miatt ezen a területen is egyre több a kivitelező vállalkozás, de a jól felszerelt kivitelezők magas árai miatt a munkát a biztonságra kevésbé figyelő, ezáltal olcsóbb vállalkozásokra bízják.

Általános tapasztalat, hogy az ágazatban a generál-kivitelezést végző cégek túlnyomórészt csak irányítási feladatokat látnak el, saját fizikai létszám helyett alvállalkozókat foglalkoztatnak. Több esetben az irányítást végző építésvezető sem a cég alkalmazottja, hanem egyéni vállalkozóként szerződik a generálkivitelezőhöz.

Megállapítást nyert az is, hogy a tervező mérnökök nem ismerik kellőképpen a munka-biztonsági jogszabályi előírásokat, így fordulhat elő, hogy a kötelezően előírt egészség-védelmi és biztonsági tervet - a tervezési szakaszban - nem készítik el.

Az **élelmiszeripari** tevékenységet folytató cégek száma az utóbbi években folyamatosan változott, ami az Európai Unió csatlakozást követően inkább csökkenést mutat.

A meglevő élelmiszeripari vállalkozások közül néhány nagyobb tőkeerős cég fejlett technológiai és műszaki színvonalat valósított meg. A kisvállalkozások számos esetben ezt a színvonalat nem tudják biztosítani. Nagy számban elavult, gyengén karbantartott munkaeszközöket alkalmaznak és gyakran a bérlemények állapota sem kielégítő.

Az élelmiszeripar jelentős csökkenésével egyidejűleg megnőtt a nagy bevásárló központok élelmiszer feldolgozó tevékenysége. Az üzletláncok épületeiben létesített helyi üzemek (pl. pékségek, húsfeldolgozók, látvány sütődék, cukrászatok) korszerű technológiai és biztonságtechnikai színvonalúak.

A **faipari** nagyüzemi vállalkozások az évek óta tartó folyamat következményeként megszűntek, a gépparkot kisüzemek vették át. A kisvállalkozások üzemi épületeinek műszaki állapotában romlás figyelhető meg, és a felhasznált megmunkáló gépek többsége elavult, az üzemeltetési dokumentáció nem áll rendelkezésre. Az iparágra jellemző a szakmunkás

hiány. Az alkalmazottak („betanított munkások”) nem tulajdonítanak jelentőséget a biztonsági előírásoknak, azokat többnyire nem ismerik. A vállalkozások egy része a veszélyes berendezések munkavédelmi üzembe helyezésének és időszakos biztonsági felülvizsgálatának elmulasztásával súlyosan veszélyeztette munkavállalóit.

A gazdaság **fémmegmunkáló** ágazatának konjunkturális helyzete kedvezően alakult, és ez kihatott a munkabiztonsági állapotra is. A vas- és fémipar vállalkozások nagyságuk szerint sorolhatók különböző kategóriába.

A külföldi tulajdoni részesedéssel bíró cégek tőkeerősek, jó piaci kapcsolatokkal rendelkeznek, akik a megrendelések biztos tudatában beruházásokat tudnak végrehajtani. Az általuk használt berendezések korszerűek, a munkahelyek megfelelően kialakítottak, a munkavédelmi előírásokat a technológia részének tekintik. Elmondható ez a magyar tulajdonú cégek esetén is, amelyek az előző években jó eredményeket értek el a termelésben, és ezeknek a különböző támogatások, pályázatok igénybevételével nagyobb be-ruházásokat sikerült végrehajtaniuk. Az exportra termelők jelentős része bevezette a minőségbiztosítási rendszert.

A magánmunkáltatók és az 1–2 fő munkavállalót foglalkozató vállalkozások többsége kevésbé tőkeerős, a felszámolt üzemekből kivásárolt, munkabiztonsági szempontból el-avult gépeket használnak, ahol a munkáltatók jelentős része nincs tisztában a munka-biztonságot érintő feladatával.

A **gépjármű kereskedelmi** vállalkozások autómárkák eladására szakosodott része egyben minőségi munkát végző márkaszerviz is. Ezek a vállalkozások modern technológiákat vezettek be, korszerű új eszközöket használnak, a munkakörülményeik rendezettek. Több helyen az ISO minőségbiztosítás előírásai érvényesülnek.

A kisebb autószerelő műhelyek eszközeinek biztonsági színvonala már nem ilyen kedvező mivel a legmodernebb digitális eszközök mellett sok az elhasználódott, régi berendezés. A legtöbb hiányosság a gépjármű szerelőknél és az emelőknél tapasztalható.

A **kereskedelem és a logisztikai szolgáltatás** elmúlt évi tevékenységéről megállapítható, hogy a nagy kereskedelmi hálózatok – bevásárló központok – tovább bővültek. Növekedett a városok peremén kiépülő raktárbázisok, logisztikai központok száma.

A bevásárló központokban létesített munkakörnyezet jó műszaki színvonalú, az anyag-mozgatás gépesített. A raktározási technológia hiányosságai miatt azonban az állvány-szerkezetek sérülése, deformációja sűrűn előfordult. A nagy áruházakban a raktárbázisok

logisztikai tevékenységét több munkáltató nem a veszélyességének megfelelően, egységes rendszerként kezeli, így annak kockázatát sem megfelelően minősíti.

A kisebb kereskedelmi egységeknél jelentős hiányosságként tapasztalható a raktárak, tároló helyek szűkössége, a különböző közlekedő terek és villamos kezelőhelyek eltorlaszolása. A kis munkáltatók az egyéni védőeszközök juttatását rendszeresen elmulasztják, a belső utasításokat nem készítik el.

A **közlekedési** ágazatban a vasút területén érzékelhető, hogy a MÁV Rt. súlyos gazdasági gondokkal küzd, eladósodás és privatizáció egyszerre jelentkezett. A vasúti pálya, berendezések és járműpark karbantartása jelentősen elmaradt. A munkavállalók számát csökkentették, a létszámcsökkentés nem hatott kedvezően a technológia, üzemeltetés biztonságára. Az átszervezéssel együtt a munkavédelmi szervezet is átalakításra került, amely a munkabiztonsági tevékenységet szolgáltatás formájában látja el.

A közúti személy- és teherszállításban résztvevő cégek új gépjárművek beszerzésével javítottak a járműpark műszaki és biztonsági állapotán. A javító és karbantartó műhelyekben azonban gyakran fordul elő a villamos kézi lámpák mechanikai sérülés elleni védelmének hiánya, vagy a szerelőknak beesés elleni védelmének elmulasztása.

A fővárosban a BKV Rt. jelentős szerepet játszik a városi közlekedésben, évek óta át-szervezést, korszerűsítést hajt végre, ami az elmúlt évben is folyamatos volt, ez azonban a munkavédelmi tevékenységet nem érintette.

A **mezőgazdasági** ágazat fejlettségében is kettősség tapasztalható, míg a nagyobb üzemekben egyre több modern automata géppel találkozhatunk, addig a kisüzemekben rendkívül kedvezőtlen műszaki-biztonsági helyzet alakult ki.

Számos kis gazdaságban a létesítmények elhanyagoltak, a gépek elhasználódtak, egyre kevésbé életképesek. A modern állattenyésztési, illetve munkavédelmi előírásoknak (gépbiztonság) mind nehezebben tudnak megfelelni, ezért várhatóan gyorsuló számban „felmorzsolódnak”.

Néhány szövetkezetnél, nagyobb gazdaságban az újonnan beszerzett gépekre a külföldi gyártó a kereskedelmi cégeken keresztül biztosítja a garanciális és szerviz tevékenységet, azonban a használt, illetve a külföldről egyénileg behozott gépek javítása nem megoldott. A javítóműhelyek nagy része megszűnt, míg a fennmaradt műhelyek elavult épületekben, alacsony szintű műszaki feltételek mellett végzik a gépek javítását. A szervizhálózat megfelelő kiépítésének hiánya, a magas javítási költségek és az alacsony jövedelmezőség miatt féltő, hogy ezeknek a gépeknek a műszaki és ezzel együtt a biztonságos üzemeltetési feltételei rosszabbodni fognak.

A **villamosenergia-ipar** területén folytatódott a korszerűsítés, melynek során több erőműben kettős hasznosítású erőmű részeket alakítottak ki, ahol a villamos energia-szolgáltatáson kívül a távhőszolgáltatást is végzik. A villamos energia elosztó rendszeren hálózati fejlesztésre nem került sor. A hálózati fenntartási és karbantartási tevékenység ellátására alvállalkozói szerződéseket kötöttek, többségében a villamos művek korábbi munkavállalóival. Az ágazatban a 2005. évben kismértékben emelkedett a munkabalesetek száma az előző évhez képest.

A nagy **textilipari** üzemek megszűnését követően a kis számú vállalkozások egy-egy nagyobb termelő köré csoportosultak, ahol részfeladatot látnak el. A szelektív tevékenység lehetővé tette, hogy a berendezések műszaki színvonalában kedvező változás álljon be. A cipőiparban is hasonló folyamat játszódik le, mint korábban a textiliparban, a kapacitások beszűkültek. A konfekcióiparban nőtt a bér munka aránya.

A **nyomda és papíripari** ágazatban az elmúlt időszakban jelentős profilváltás tapasztalható. A médiapiac átrendeződése miatt a hírlap nyomtatással foglalkozó nyomdák termelésüket szűkítették, illetve technológiát váltottak.

Az ágazatban a munkabiztonsági helyzet jelentősen javult, a munkabalesetek többsége a kiegészítő tevékenységekhez (anyagmozgatás, közlekedés) kötődik.

Az **oktatás, egészségügy, szociális ellátás** területén tapasztaltak alapján megállapítható, hogy az alapfokú oktatási intézmények (iskolák, óvodák) pénzhiánnyal küszködnek, a felújítások a fenntartó pénzügyi keretei szerint alakul. Ezekben az intézményekben az önkormányzat által megbízott munkavédelmi szakember tevékenykedik, gyakorta nem az elvárható színvonalon.

A felsőfokú oktatási intézményekben szintén forráshiánnyal küzdenek. Valamennyi felsőfokú intézmény foglalkoztat munkavédelmi szakembert. Előfordul azonban, hogy szervezeti betagozódásuk miatt munkájuk hatékonysága kicsi.

Az egészségügyi intézmények mindegyikéről egyértelműen elmondható, hogy igen nehéz anyagi körülmények között működnek, amely komoly kihatással van az épületek állagára, egyéni védőeszközök juttatására. Az intézmények a kockázatértékelést, egyéni védőeszközök juttatás belső rendjét elkészítik, a tevékenységükhöz szükséges védőeszközt azonban nem minden esetben tudják biztosítani. Az egészségügyi intézményekben a munkabalesetek száma igen magas. Jellemző munkabalesetek a betegápolás közben (pl. beteg megemelése) keletkezett izomhúzódások, idegbecsípődések, továbbá a fecskendőtü okozta szúrás. Gondot jelent, hogy a betegek szállításához használt kerek kocsik sok intézményben nem használhatóak, mert a régi épületekben az akadálymentesítés nem történt meg.

A **vegyipari** ágazat különböző szakmai területein (pl.: vegyi termékek előállítása, gumi-és műanyagipar, gyógyszergyártás) az elmúlt évben a fejlesztések tovább folytatódtak.

Az ágazatban működő vállalkozások munkabiztonsági színvonala különböző. Egyidejűleg van jelen az elavult és a korszerű műszaki megoldás. Az elavult műszaki megoldások (Pl. manuális beadagolás, folyamatos mintavétel) a bekövetkezett baleseti eseményekkel okozati összefüggésbe hozhatók.

A gumiiiparban jelentősebb technológiai fejlesztést a járműabroncs gyártásban hajtottak végre. A megvalósított fejlesztések műszaki megoldásai nagymértékben javították a munkavégzés feltételeit és a munka biztonságát.

A kisvállalkozások, a privatizáció során beszerzett és beüzemelt, technológiailag elavult, elöregedett berendezéseket (pl. apró- és műszaki gumi tömegáru-gyártás) üzemeltetnek.

A gyógyszeripar külföldi tulajdonban lévő gyógyszergyáraiban rekonstrukciókat hajtottak végre, amelynek során épület- épületgépezeti átalakításokat és nagy mértékű technológiai fejlesztést valósítottak meg. Az új magas műszaki színvonalú technológia eredményesen mérsékelte a munkahelyek kockázatait.

A külföldi munkavállalók magyarországi munkavégzési körülményeiről, a hazai munkavállalókéval azonos feltételek biztosításáról, a munkavédelemre vonatkozó szabályok betartásának ellenőrzése céljából tartott vizsgálatok (Mvt. 82/A. § (1) bekezdése) a külföldi állampolgárok két csoportjáról számolnak be.

Az első kategóriába tartoznak az EU tagállamból érkező munkavállalók, akik többnyire gépek beüzemelésére, szerviztevékenység ellátására érkeznek az országba. Tevékenységüket és az általuk felhasznált eszközöket magas műszaki színvonal jellemzi. Ennek ellenére 2005. évben 120 személyt ért munkavégzés közben baleset, egy kivételével (ez „nem súlyos csonkulásos” esemény volt) ami 3 napon túl gyógyuló sérülést okozott.

A második kategória az EU tagországokon kívülről érkező munkavállalók kategóriája, akiket elsősorban az építőiparban és mezőgazdaságban foglalkoztatnak. A tapasztalatok azt mutatják, hogy a munkavállalók egy része munkaszerződés és munkavállalási engedély nélkül végez munkát. Azok a cégek, magánvállalkozók, akik a leírt módon foglalkoztatják az embereket, nem törődnek a munkakörülmények kialakításával sem. Az építőiparban gyakori a más országokból érkező magyar anyanyelvű munkások alkalmazása. Elmondható, hogy foglalkoztatási körülményeik nem térnek el a magyar munka-vállalókéval. A tavalyi évben az EU tagállamokon kívülről érkező 131 munkavállaló szenvedett munkabalesetet, közülük 5 esemény halálos kimenetelű volt, 1 esetben súlyos csonkulásos sérülést szenvedett a

munkavállaló, 2 esetben pedig nem súlyos csonkulásos esemény történt. Valamennyi halálos esemény az építőiparban előforduló súlyos veszélyeztetés miatt következett be.

2. A munkabalesetek alakulása

2.1. A munkabalesetek száma, a munkabaleseti jegyzőkönyvek feldolgozásának tapasztalatai

Az 1. táblázat adatai tartalmazzák a nemzetgazdaság munkabaleseti adatait, melyek azt mutatják, hogy 2005. évben az OMMF felügyelőségein feldolgozott munkabaleseti jegyzőkönyvek száma lényegében azonos az előző évi adatokkal (csekély mértékű, 0,4%-os emelkedés volt).

1. táblázat

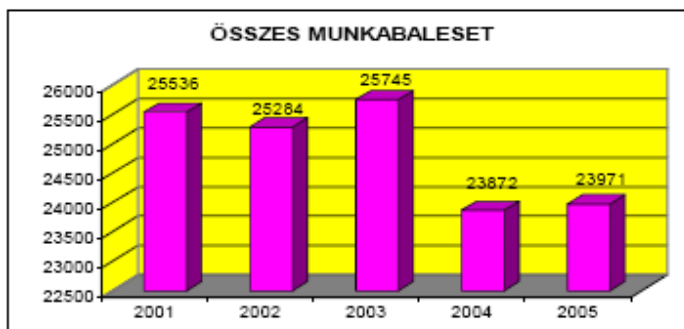
A munkabalesetek számának alakulása					
Év/megoszlás		2004.	2005.	Előző év %-a	
Összesen		23 872	23 971	100,4 %	
ebből	SÚLYOS*	282	238	84 %	
	ebből	HALÁLOS	160	125	78,1 %
		CSONKULÁSOS	53	53	100 %
	CSONKULÁSOS**	325	290	89,2 %	

* Súlyos munkabaleset = halálos + súlyos csonkulásos + egyéb súlyos (Mvt. szerint)

** Csonkulásos munkabaleset = súlyos csonkulásos + egyéb csonkulásos

A korábbi évek adataihoz viszonyítva azonban, amely az 1. számú ábrán látható csök-kenő tendencia jellemzi a feldolgozott munkabaleseti jegyzőkönyvek számát.

1. ábra

A balesetek abszolút száma mellett fontos viszonyítási pontot jelent a foglalkoztatottak számához tartozó gyakorisági mutaton keresztül az összes, illetve a halálos kimenetelű munkabaleseti esemény számának bemutatása. A 2000 - 2005. közötti adatokat az alábbi 2. táblázat tartalmazza.

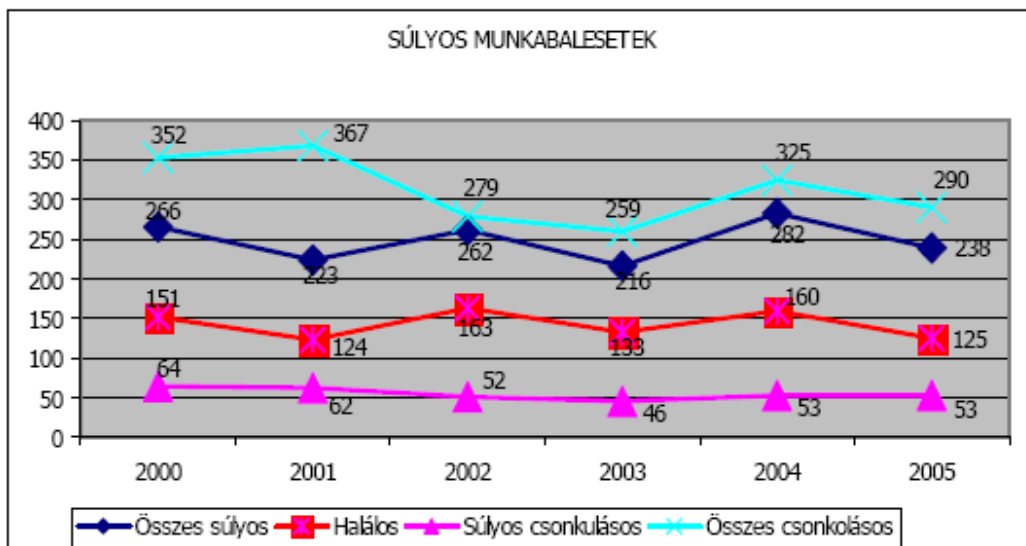
2. táblázat

Év	Munkabalesetek száma	Az 1000 munkavállalóra jutó gyakorisági mutató	Összes halálos kimenetelű munkabaleset	100 000 munkavállalóra jutó gyakorisági mutató	Foglalkoztatottak száma (KSH adatok)
2000.	27 214	7,1	151	3,9	3 829 100
2001.	25 536	6,6	124	3,2	3 844 500
2002.	25 284	6,5	163	4,2	3 870 600
2003.	25 745	6,6	133	3,4	3 921 900
2004.	23 872	6,1	160	4,1	3 900 400
2005.	23 971	6,1	125	3,2	3 901 500

Az összes munkabaleset gyakorisági mutatója szerint a munkabalesetek száma lényegében nem változott, míg a foglalkoztatottak száma 0,03 %-kal emelkedett az előző évi adatokhoz viszonyítva. A halálos munkabalesetek száma mind abszolút számokon keresztül, mind a gyakorisági mutaton keresztül vizsgálva kedvezően alakult.

A súlyos munkabalesetek összehasonlító adatait a 2. ábra tartalmazza. A grafikon adatai nagy mértékű, hullámzó elmozdulást jeleznek az összes súlyos kimenetelű munkabalesetek számában. Az ezredforduló első évéhez képest 2004. évben a legmagasabb a súlyos munkabalesetek száma. A feldolgozott adatok szerint azonban valamennyi súlyossági kategóriában különböző mértékben, de mérséklődött a munkabalesetek száma.

2. ábra

A munkaerő szabad áramlásának következtében, hazánkban is egyre több a munkaszerződéssel, a szervezett munkavégzés keretein belül foglalkoztatott munkavállalók száma. A rendelkezésünkre álló adatok alapján megállapítható, hogy az EU tagállamból való munkavállalók körében közel 140 %-kal nőtt a munkabalesetet szenvedett munkavállalók száma. A nem EU tagországokból hazánkban foglalkoztatott munkavállalók közül 41–el kevesebben (mintegy 24%) szenvedtek munkabalesetet.

Az 1. függelék tartalmazza a nemzetgazdasági ágazatok munkabaleseti adatait bemutató táblázatot, amely szerint a munkabalesetek legjelentősebb számban az ipari tevékenység során - ezen belül az élelmiszeriparban (7,7 %) és a fémfeldolgozási termékek előállítása terén (5,6 %) - következtek be.

Az építőipar területén az összes munkabalesetek száma 3 %-kal emelkedett, ugyanakkor a halálos kimenetelű munkabalesetek száma 55-ről 39-re (29 %-kal) mérséklődött.

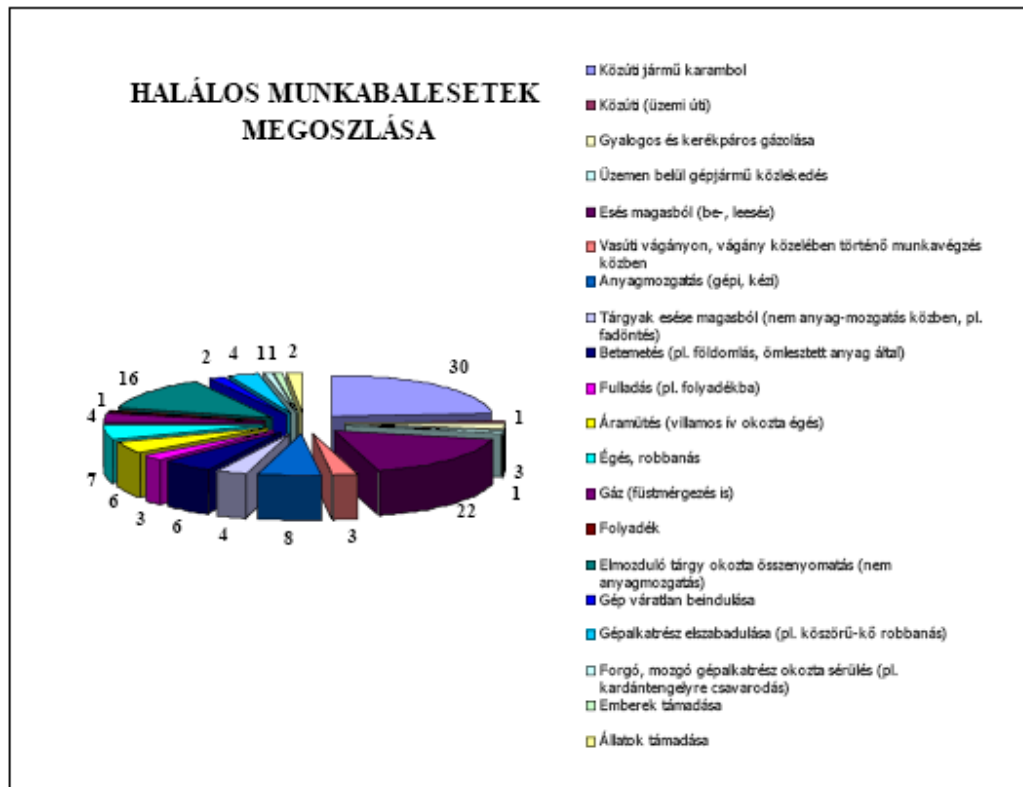
A munkabalesetek területi megoszlását a 2. függelék mutatja be.

A halálos munkabalesetek megoszlása

A halálos munkabalesetek adatairól a 3. függelék tájékoztat, illetve azokat a 3. ábra szemlélteti.

A korábbi időszakhoz hasonlóan az elmúlt esztendőben is (a közlekedésen túlmenően) elsősorban az építés kivitelezési tevékenységhez kapcsolódó (magasból történő) esésekből eredő balesetek a legjellemzőbbek, amelyek így az összes halálos kimenetelű munkabalesetek közel 17 %-át teszik ki. Az összességében kedvező tendencia mellett azonban még mindig a kollektív védelmet biztosító műszaki megoldás hiánya vezetett a legtöbb esésből eredő balesethez. Szerepet játszik a munkavállalói felelőtlenség mellett a munkáltató ellenőrzési kötelezettségének elmaradása is. Feltűnő, hogy a 2004. évi eseményekhez viszonyítva az égés, robbanás okozta sérülések száma számottevően csökkent, ugyanakkor az elmozduló tárgyak okozta összenyomások száma jelentősen emelkedett.

3. ábra

Jelentősnek mondható az elmozduló tárgy okozta halálos kimenetelű munkabaleseteknek a tárgyévet megelőző esztendőhöz viszonyított 129 %-os növekedése. Elmozduló járművek, csővezetékek bontásakor az alátámasztás hiánya, illetve önürítős tehergépkocsi hidraulika javításakor a kitémasztás hiánya jellemzi e balesetek körét.

2. 2. A munkabalesetek munkáltatói kivizsgálásával kapcsolatos tapasztalatok

A munkáltatók jelentős részénél a megválasztott munkavédelmi képviselő nem vesz részt a munkabalesetek kivizsgálásában. A jegyzőkönyvekben gyakran a munkabalesetek leírásának, és a hozott intézkedések összhangjának hiánya állapítható meg, amely a társadalombiztosítási regressztól való félelemre vezethető vissza. Ebből következik, hogy többségében a munkavállaló kizárólagos felelősségét állapították meg, illetve ilyen irányú volt a munkabaleseti jegyzőkönyv kitöltése.

Több esetben, panaszbejelentés alapján felügyelői kivizsgálást kellett végezni a baleset munkabalesetté minősítése érdekében. Gyakori, hogy az azonnali bejelentési körbe tartozó „életveszélyes” balesetet a munkáltató

„visszaminősít” nem súlyos kategóriába tartozónak, így mentesül az azonnali bejelentés és az egyidejű felügyelői vizsgálat alól.

Az elmúlt évekkel összehasonlítva nem tapasztalható elmozdulás a bekövetkezett munkabaleseti események nyilvántartása, bejelentése terén. A felügyelői tapasztalatok alapján feltételezhetően továbbra is mintegy 35 – 40 % azon munkabalesetek száma, melyek kapcsán elmarad a munkabaleseti jegyzőkönyv felügyelőségi feldolgozása. A baleset kivizsgálásának (jegyzőkönyv kitöltésének) elmaradása visszavezethető a jogszabályi ismeret hiányára, vagy téves értelmezésére, de szándékos mulasztásra is. A kedvezőtlen bejelentési arány javulása a munkavédelem országos programjában tervezett, elkülönített balesetbiztosítási ág kialakításakor várható.

Néhány jellegzetes körülmény, mely a munkabaleseti esemény kivizsgálását, illetve a munkabaleseti jegyzőkönyv kitöltését befolyásolja és a baleset eltitkolásához vezet:

Az illegálisan – munkaszerződés nélkül – foglalkoztatott munkavállalót, ha a munkabaleset következtében munkaképtelenné vált, nem foglalkoztatja tovább a munkáltató, a balesetet nem vizsgálja ki. Súlyos baleset esetében nehezebb az eltitkolás. Ilyen esetben is előfordul azonban, hogy a sérült, vagy a hozzátartozó egyszeri, viszonylag nagyobb összeggel történő kártalanításával, a szemtanúk megfélemlítésével igyekeznek eltitkolni a balesetet;

A sérült félve, hogy a munkahelyét elveszíti, nem jelenti a balesetét, illetve úgy nyilatkozik, hogy azt nem a munkáltatónál, nem szervezett munkavégzés közben szenvedte el;

Kölcsönösen előnyös eljárás, amikor a munkavállaló és a munkáltató össze-játszik: a munkáltató a munkaképtelenség időtartamát valós munkaidőnek adminisztrálja, a munkavállaló munkabérét ennek megfelelően kifizeti, egyéb felmerülő költségeit „zsebbe” téríti, a munkavállaló az eseményt „titokban” tartja;

A jelenlegi felügyeleti rendszert jelentős mértékben segítené egy új, a jelenlegitől független, a munkáltató kockázati tényezőin alapuló biztosítási rendszer bevezetése. Ezért tűzte ki célul a munkavédelem országos programja a munkahelyi egészségkárosodások és balesetek elkülönített biztosítási ágának kialakítását. A rendszer általános koncepciója szerint az egészségbiztosítás keretein belül célszerű létrehozni az elkülönített rendszert, amely forrását a munkaadótól beszedett, a munkahelyi egészségkárosító kockázatokkal arányos járulékból fedezi. A kockázatarányos járulék befolyásolja a gazdálkodó

szervezet eredményességét, amivel ösztönzőleg hatna a prevencióra és segítené kiszűrni az ügyeskedőket, a balesetet eltitkolókat.

3. A minisztériumok munkavédelmi irányító tevékenysége

3.2. Közreműködés a munkavédelem országos programja végrehajtásában

A hazai munkavédelem színvonalának a fejlett európai szintre emelését szolgálja a munkavédelem országos programjáról szóló 20/2001 (III. 30.) OGY határozat (Program). A Program végrehajtására a Kormány évenként kiadott intézkedési és ütemterve az egyes tárcák felelősségi körében határozza meg a feladatokat. Az elmúlt évben a Munkavédelem Országos Programja 2005. évi intézkedési és ütemtervéről szóló 2002/2005. (I. 11.) Korm. határozatban kerültek rögzítésre a tárcák vállalt feladatai.

A 2005. évi feladatok végrehajtásáról, illetve a végrehajtás időarányos teljesítéséről a tárcáknak a tájékoztató jelentéshez küldött összefoglalóiból a következő állapítható meg:

A **Gazdasági és Közlekedési Minisztérium** felelősségébe tartozó 17.-19. pontokban, valamint a 22. és 25. pontokban meghatározott feladatok maradéktalanul végrehajtásra kerültek (szerelőipari munkahelyekre vonatkozó Vas- és Fémipari Biztonsági Szabályzat módosításának konzultációval egybekötött ismertetése, a Gázelosztó Vezetékek Biztonsági szabályzata közzétételéről 80/2005. (X. 11.) GKM rendelet kihirdetése, kis- és középvállalkozók EU követelményekhez alkalmazkodását segítő Kézikönyv átdolgozása, a bányászat területén megrendezésre került a X. Országos Munkavédelmi konferencia, míg az állami munkabiztonsági és munkaegészségügyi ellenőrzés hatékonyságának javítása érdekében az MBH keretében megtörtént a hatósági információs rendszer fejlesztése).

A **Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium** az elmúlt évben a tárca nemzetközi és hazai szakmai konferenciákon előadások megtartásával, munkavédelmi tárgyú szakmai kiadványok szerkesztésével kapcsolódott a Program 22. programpontjában meghatározott feladatok megvalósításához, a munkáltatói menedzsment felkészítő programjához.

A **Környezetvédelmi és Vidékfejlesztési Minisztérium** a felelősségi körébe tartozó, meghatározott feladatait időarányosan - a területi szervezeteivel együttműködve - teljesíti. Ezek közül kiemelt tevékenység, 2006. év végi határidővel a Vízügyi Biztonsági Szabályzat aktualizálása.

Az **Oktatási Minisztérium** tárgyévben tovább folytatta tevékenységét a Munkavédelmi Tárcaközi Koordinációs Bizottság keretén belül működő oktatási munkacsoport a MOP oktatásra, továbbképzésre vonatkozó terveinek

(10-15. pontok) megvalósítására. A felsőfokú képzésben érintett műszaki felsőoktatási intézmények rendszeresen vizsgálják és korszerűsítik minden új évfolyam tananyagát. A szakképesítések szakmai és vizsgakövetelményei korszerűsítésének folyamatában a tárca intézkedett, hogy az OKJ-szakképesítések szakmai és vizsgakövetelményeinek munkavédelmi tartalmáról 2004-ben készült felmérés eredményeit ennek során vegyék figyelembe. A Szakiskolai Fejlesztési Program keretében a tárgyévben átdolgozott, az OM illetékességébe tartozó szakmai és vizsgakövetelmények munkavédelmi részét erre tekintettel alakították ki.

A korszerűsítési munkák a Nemzeti Fejlesztési Terv keretében, a Nemzeti Szakképzési Intézetben folynak.

Az **Egészségügyi Minisztérium** felelősségi körébe utalt feladatok teljesítése időarányosan megtörtént, a 9. pontban meghatározott feladatok (a munkavállalók megmaradt munkaképességének hasznosítása végett a foglalkozási rehabilitáció komplex és hatékony gyakorlásának kialakítása, valamint a megváltozott munkaképességűek további foglalkoztatása érdekében a foglalkozás-egészségügyi szolgálatok és a munkaügyi központok között létre kell hozni az együttműködést) kidolgozása folyamatban van.

A **Belügyminisztérium** a vállalt feladatai között beszámolt arról, hogy az ágazat munkabiztonsági és foglalkozás-egészségügyi szakemberrel való ellátottsági helyzetének felmérése megtörtént.

A munkavédelmi tevékenység ellátásának személyi feltételei az elmúlt években folyamatosan javultak, de az előírások betartásának a legtöbb esetben anyagi akadály volt, ami a saját munkavállaló beiskolázásának, illetve a külső szakember foglalkoztatásának költségeiből ered.

A Belügyi Egészségügyi Szolgálat foglalkozás-egészségügyi szakorvosai foglalkoztatására vonatkozó követelmények a belügyi szervek többségénél teljesülnek, de néhány munkáltatónál az orvosok és asszisztensek a szükséges szakvizsga nélkül végzik a foglalkozás-egészségügyi tevékenységet. Indokolt folytatni az ágazat foglalkozás-egészségügyi ellátásának korszerűsítését, amely magába foglalja a vonatkozó rendelkezések módosítását és a hiányzó szakképesítések megszerzését.

A Belügyminisztérium és az általa irányított szervek foglalkozás-egészségügyi ellátását a Rendőrség, a Határőrség egészségügyi szolgálatai, a BM Központi Kórház és Intézményei (a továbbiakban: BM Kórház), valamint külső szolgáltatók látják el.

A Belügyminisztérium által irányított nem rendvédelmi szerveknél a foglalkozás-egészségügyi szolgáltatás – a BM Kórház, a Rendőrség

egészségügyi szolgálata, valamint külső szolgáltatók által – teljes körűen biztosított.

A Belügyminisztérium által irányított szervek közül a Rendőrtiszti Főiskola és a BM Oktatási Főigazgatóság irányítása alatt lévő BM Katasztrófavédelmi Oktatási Központ biztosít felsőfokú rendvédelmi képzést. Az intézkedési és ütemtervben meghatározottak alapján e két oktatási intézményben felülvizsgálják, és szükség szerint korszerűsítik a munkavédelmi oktatási szakirodalmat (jegyzeteket).

A BM Katasztrófavédelmi Oktatási Központban a már elavult szakirodalom korszerűsítésére jelenleg folyamatban van egy „Tűzoltó munkavédelem” című jegyzet elkészítése. A jegyzet várhatóan 2006. évben készül.

A Honvédelmi Minisztérium az intézkedési és ütemtervében 11 feladat megkezdését, illetve végrehajtását vállalta, melyek többsége több évre szóló tevékenységet jelent, amelyek végrehajtása, illetve a végrehajtás előkészítése folyamatban van, illetve meg-kezdődött.

A 2005. évi befejezéssel tervezett feladatok állása a következők szerint foglalható össze:

a) A kockázatértékeléshez kapcsolódóan, a veszélyességi pótlékok felülvizsgálata során megállapítást nyert, hogy a munkáltató és a munkavállaló kiegészítése a megfelelő munkakörülmények biztosítása helyett a jövőben sem elfogadható alternatíva a honvédelmi ágazatban. A feladat végrehajtása az elmélet, illetve a szabályozás szintjén megtörtént, a gyakorlati végrehajtás megkezdődött.

b) A parancsnoki és a beosztott állomány munkavédelemmel kapcsolatos általános és specifikus ismeretszintje fejlesztése érdekében kidolgozásra került a „Munka-biztonsági tájékoztató füzetek”, valamint a „Munkabiztonság katonáknak” című kiadványok rendszere, melyből négy szám került összeállításra és kiadásra eddig. A honvédelmi minisztérium múlt évi átszervezése érintette az ágazat munkavédelmi felügyeleti tevékenysége rendjét is, ami az ágazati tájékoztató és információs rendszer korábbi elképzelések szerinti további kiépítését, fejlesztését megakasztotta, és szükségessé teszi az elképzelések újragondolását.

c) A munkabiztonsággal kapcsolatos költségek elkülönített tervezésére, megjelenítése lehetőségének kialakítására vonatkozó feladat végrehajtását nehezítette, hogy a feszített költségvetési előirányzatok a korábbi időszakban azt eredményezték, hogy a hiányokat esetenként a biztonsággal kapcsolatos költségek megspórolásával igyekeztek kompenzálni. Ezért a feladat további elemzése és a javaslat kidolgozása a tárca illetékes szerve részére feladatként meghatározásra került.

Az ütemtervben meghatározott feladatok végrehajtását figyelemmel kíséri a **Munkavédelmi Koordinációs Tárcaközi Bizottság**, amely az elmúlt évben két alkalommal tárgyalta a Program végrehajtása részleteit.

A Bizottság a végrehajtást akadályozó tényezőnek tekintette azt, hogy a Program legfontosabb célkitűzései között szerepelő, a munkahelyi egészségkárosodások és balesetek elkülönített biztosítása kialakítása feladata időarányos céljait nem sikerült megvalósítani.

A rendszer általános koncepciójának megfogalmazását követően a modellkísérletek útján történő kipróbálás előtt 2004. év közepén az egészségügyi tárca meghirdette a PM-el közösen kidolgozandó egészségügyi, társadalombiztosítási reform tervzetet, ami miatt ennek a feladatnak továbbvitele akkor megakadt és azt 2005. évben sem sikerült folytatni.

5.2. Az OMMF hatósági ellenőrző tevékenysége

Az OMMF hatósági ellenőrző tevékenysége kedvező irányú elmozdulását jól jelzi a be-következett súlyos munkabalesetek csökkenő száma. Kiemelendő, hogy az év négy és fél hónapja alatt folytatott építőipari célvizsgálatnak is köszönhetően, ebben az ágazatban is jelentős mértékben csökkent a halálos munkabalesetek száma (2005. évben 16-al csökkent a halálos munkabalesetek száma az építőiparban)

Az évek óta csak kis mértékben javuló baleseti helyzetre tekintettel az elmúlt évben változott az ellenőrzési tevékenység módszere. A változtatás során előtérbe kerültek a súlyos veszélyeztetések, aminek következtében nőtt az ellenőrzések alkalmával feltárt súlyos helyzetek száma és ezzel együtt az eltiltások és felfüggesztések száma is.

Az OMMF területi felügyelőségei által hozott államigazgatási határozatok nagy többségének a jogszerűsége megalapozott volt, amit igazol, hogy a jogorvoslati kérelemmel megtámadott határozatok mintegy 93 %-át a másodfokú eljárás helybenhagyta.

A 2005. évben, a területi felügyelőségek állományába tartozó 199 munkabiztonsági felügyelő országosan 19 959 munkáltató munkabiztonsági ellenőrzését végezte el.

A húsz területi felügyelőség 2005-ben munkabiztonsági szempontból összesen 20 779 telephelyet vizsgált.

Munkabiztonsági célú látogatás 2005-ben 28 959 volt.

Az egy felügyelőre jutó látogatások száma 2005-ben 216, ami lényegében azonos teljesítményt jelent az elmúlt évekhez viszonyítva.

5.2.1. Célvizsgálatok, akcióellenőrzések

2005. évben az alábbi öt témakörben került sor országos akcióellenőrzésre:

- Az építés-kivitelezési tevékenység 2005. évi akcióellenőrzése.
- Az élelmiszeripari ágazat országos akcióvizsgálata.
- A mezőgazdasági ágazat országos akcióvizsgálata.
- A fémmegmunkáló gépek munkabiztonsági akcióvizsgálata.

A rövidebb ideig tartó és a legveszélyesebb kockázati tényezőkre kiterjedő akcióellenőrzések mellett átfogóbb ellenőrzésre ad lehetőséget a célvizsgálat.

A2004. évi kedvezőtlen baleseti mutatókra tekintettel így került sor:

- Az építés-kivitelezési tevékenység országos céllenőrzésére.

A célvizsgálat négy és fél hónapos időszaka alatt a területi felügyelőségek összesen 3 483 munkaterületen, 4 588 munkáltatót ellenőriztek. Az ellenőrzések 31 826 munkavállalót és 10 835 gépet, berendezést érintettek.

A munkáltatók 31%-ánál megállapítható volt a munkavállalók súlyos veszélyeztetése, ahol a veszélyeztető munkáltató ellen munkavédelmi bírság kiszabásra került sor.

- Az „Európai Építkezési Kampány 2005.” keretében a magyar munkabiztonsági és munkaügyi felügyelőségek 142 munkabiztonsági felügyelője 415 munkaterületet vizsgált. A vizsgált munkáltatók száma 758. Az összes ellenőrzött munkavállaló száma 7 439 fő, ebből szabálytalanságokkal érintett munkavállalók száma 1 928 fő volt.

A kampány magyarországi szervezését az OMMF az Országos Tisztifőorvosi Hivatallal közösen végezte, ezért az ÁNTSZ-szel is voltak közös vizsgálatok is.

A központi célvizsgálatok mellett a területi felügyelőségek több saját kezdeményezésű cél-, akcióvizsgálatot bonyolítottak le, a vizsgálatokhoz minden esetben ellenőrzési szem-pontrendszert, módszertani útmutatót készítettek. Pl. magas raktárak munkabiztonsági ellenőrzése, mobil beton-pumpák akcióellenőrzése, le és beeséssel szembeni védelem az építőipari kivitelezési és az alpin technikát alkalmazó munkahelyeken.

5.2.2. Az ellenőrzések fő tapasztalatai

A létesítmények biztonsági állapota

A létesítmények biztonsági állapota az előző évek megállapításaihoz hasonlóan függ attól, hogy milyen munkáltató üzemelteti, milyen a telephely tulajdonviszonya, milyen régen települt. Ha régi telephelyen csekély

tőkeerővel bíró vállalkozás végez tevékenységet, akkor a munkabiztonsági feltételek maradéktalan teljesülésére nem is törekszenek.

Különösen vonatkozik ez a bérleményben végzett tevékenységre, hiszen ilyenkor sem a bérbeadó, sem a bérlő nem fordít kellő gondot a létesítmény állagának megóvására.

Ez pedig a szabálytalan nyílászárók, a nem biztonságos tetőszerkezetek, és a nem elégséges világítás miatt a veszélyhelyzetet növeli.

Az Európai Unióhoz való csatlakozás elsősorban az élelmiszeripari létesítményeknél hozott kedvező változást, hiszen a minőségre vonatkozó szigorú követelmények betartására való törekvés a munkabiztonsági helyzetet is javította.

A munkaeszközök biztonsági állapota

A munkaeszközök műszaki színvonala nagyon változó. Az elmúlt évben a vállalkozások kis hányada engedhette meg magának a fejlesztést. A körbetartozások kialakulása, a csődeljárások, felszámolások, a talpon maradásért folyó küzdelem, valamint a szűkülő pályázati lehetőségek miatt az eszközállományban az előző évhez viszonyítva jelentős változás nem történt. Egyaránt találkozunk a legújabb követelményeknek megfelelő korszerű gépekkel, berendezésekkel és szinte muzeális korú, még használatban lévőkkel.

A munkabiztonsági ellenőrzések során a munkaeszközök biztonságának hiánya miatt volt szükség a legtöbb felügyelői intézkedésre. Ez sem jelent változást az előző évekhez képest.

A korszerű üzemekben döntő többségben új, vagy viszonylag alacsony életkorú gépeket telepítettek. Ezeknél, a főleg külföldről behozott munkaeszközöknél a legfőbb hiányosság a magyar nyelvű feliratozás, és a magyar nyelvű dokumentáció hiánya.

Kedvezőbb képet mutatnak az átlagnál a munkavédelmi törvény által veszélyesnek minősített munkaeszközök, amelyeknél a biztonsági felülvizsgálatot rendszeresen elvégzik. Ezeknek a berendezéseknek az állapota általában jó. Az ilyen rendszeres felülvizsgálat elmulasztása azonban az ilyen berendezéseknél is kedvezőtlen képet mutat.

A munkavégzés biztonságtechnikai követelményének érvényesülése

A korszerű üzemekben zömében automata illetve félautomata gépek, gépsorok alkotják a technológiai láncot. Élőmunka igény ezeken a területeken viszonylag csekély. A zárt technológiáknál kevés a baleseti veszély, kezelésük biztonságos.

A régi más céllal létesült épületekben működő vállalkozásoknál külön kockázati tényezőt jelent, hogy a berendezések elhelyezése nem a technológiai sorrendnek megfelelő.

Az ellenőrzött munkáltatók döntő többsége az egyéni védőeszköz-juttatás írásos belső rendjét elkészítette. Ezen adminisztratív tevékenységükön túl azonban arra már nem fektetnek kellő hangsúlyt, hogy a munkavállalók a veszélyforrások ellen védelmet nyújtó egyéni védőeszközöket használják is.

Az egyéb védőeszközökre vonatkozóan változatos a kép mivel az olyan vállalkozás, amelyik többnyire állandó munkavállalókkal dolgozik az egyéni védőeszközöket is biztosítja. Azoknál pedig, ahol nagy a munkaerő-vándorlás, mindig más munkavállalókat foglalkoztatnak, ez a kérdés is megoldatlan. Különösen sok hibát találtunk még mindig a leesés elleni egyéni védőeszközök alkalmazásánál.

A technológiai, valamint a szerelési, karbantartási utasítások szempontjából is előnyösebb helyzetben vannak az újonnan létesített korszerűbb technológiák, amelyeknél ezeket biztosítja a gyártó. Itt a minőségbiztosítási rendszer fontos részét képezik a technológiai utasítások. A fő gondot ebben az esetben az jelentheti, ha nem magyar nyelvűek ezek a dokumentációk.

Személyi feltételek alakulása (egészségügyi alkalmasság, képzettségi előírás)

Az előzetes orvosi alkalmassági vizsgálatok végzésével kapcsolatos tapasztalatok szerint azoknál a vállalkozásoknál, amelyek állandó létszámmal dolgoznak megoldott a rendszeres (előzetes és időszakos) orvosi vizsgálat. Azoknál a munkáltatóknál, amelyeknél sűrűn változó létszámmal dolgoztatnak az orvosi ellenőrzés is hiányos. A fekete (szürke) foglalkoztatás velejárója pedig az orvosi ellenőrzés teljes hiánya.

Megoldandó feladatként jelentkeznek az alkalmi munkavállalói könyvvel foglalkoztatott munkavállalók orvosi alkalmassági vizsgálata, mivel a napi közteherjegy többszörösébe kerülő orvosi vizsgálatokat nem végeztetik el a pár napra alkalmazott személyeknél.

Gyakran tapasztalható az is, hogy a munkaegészségügyi vizsgálat csupán a legjellemzőbb egészségügyi paraméterekre terjed ki (vérnyomásmérés, látásvizsgálat, a munka-vállaló kikérdezése esetleges panaszairól). Ezen túl még az is gondot jelenthet, hogy a munkavállalók a munkahely megszerzése érdekében eltitkolják valamilyen betegségüket.

A szakképzettségi előírások megtartására vonatkozó ellenőrzések során leginkább a szükséges kezelői jogosultság hiánya volt tapasztalható. Igen gyakori a típusvizsga hiánya is.

A szakmunkás képzés hiányossága miatt egyre kevesebb a szakképzett munkavállaló. Hiány szakmák többek között a fémmegmunkáló, minőségi

hegesztő, építő gépipari szerelő. A fenti hiányt a gyakorlatban betanított munkavállalókkal próbálják pótolni, azonban a betanítás a biztonsági követelményekre nem minden esetben terjed ki.

Javulás ezen a téren csupán a drága teheremelő berendezések beszerzése alkalmával tapasztalható, ezek kezelését a munkáltató, saját jól felfogott érdekében, nem bízva kezelési jogosultsággal nem rendelkező személyre.

A munkáltató munkabiztonsági feladatainak szervezeti, személyi feltételei

A munkáltatók a munkavédelmi szakemberek foglalkoztatásával kapcsolatos törvényi kötelezettségüknek – a korábbi tapasztalatokkal egyezően - túlnyomó többségben eleget tettek.

A nagy létszámot foglalkoztató – többnyire multinacionális – cégek kivételével a munkáltatók inkább szolgáltatókat, külső vállalkozókat bíznak meg a munkavédelmi tevékenység ellátására. Azok a munkáltatók, amelyek saját munkajogi létszámmal tesznek eleget ezen kötelezettségüknek, leginkább kapcsolt munkakörben foglalkoztatják ezeket a munkavállalókat, és a tűzvédelmi, környezetvédelmi és munkavédelmi feladatokat összevonva alakítják ki a beosztást.

A munkavédelmi szolgáltatók, vállalkozók munkavégzésének minősége sok esetben minősíthető nem megfelelőnek. Az ilyen vállalkozókkal kötött szerződésben rendszerint nem rögzítik a munkaórák számát, amelyet az adott munkaterületen kell eltöltenie, így nagyon gyakran előfordul, hogy egyes vállalkozók nagy számú munkáltatóval kötnek szerződést és nincs is lehetősége arra, hogy a jogszabályban előírt óraszámot teljesítse.

A munkavédelmi képviselőkkel kapcsolatban nem lehet nagymértékű változásról beszámolni, mivel a területi felügyelőségek tapasztalatai szerint csak néhány nagyobb cégnél található munkavédelmi képviselő, legfőképpen ott, ahol a szakszervezetek működnek. A munkavállalók nem szívesen vállalják a tisztséget, nem kívánnak fellépni a munkáltatókkal szemben a biztonsági feltételek megvalósításáért.

A munkabalesetek kivizsgálását rögzítő jegyzőkönyveken - ha a munkavédelmi képviselő azt kézzel ellátta - még egy esetben sem fordult elő, hogy véleményeltérés bejegyzésére került volna sor.

A kockázatértékelés helyzete, tartalmi követelmények érvényesülése

Az utóbbi időszakban többször végzett ellenőrzésnek köszönhetően a kockázatértékelés elkészítésében nagymértékű javulásról lehet beszámolni. Még nem teljes körű, de a munkáltatók nagy része teljesítette ezt a kötelezettségét. A leggyakrabban a nem telepített munkaterületeken dolgozó kisebb társaságoknál, munkáltatóknál fordult elő a kockázatértékelés hiánya.

A tartalmi követelmények már kedvezőtlenebb képet mutatnak. A kockázatértékelés elvégzésével megbízott szakértők, vállalkozók általában különböző számítógépes programokat használnak, amelyek csupán általánosságokat tartalmaznak, és a munkahelyi sajátosságok nem szerepelnek bennük.

Meg kell azonban jegyezni, hogy a munkáltatók igényesebb köre a kockázatértékelés elkészítésébe bevonta a munkahelyi vezetőket is, és szakember vezetésével készítette el az értékelést. Ezek általában a kockázatértékelést a termelés fontos részének tekintik, folyamatosan figyelemmel kísérik, és időben megteszik a szükséges intézkedéseket.

A felügyelői ellenőrzések tapasztalata azt mutatja, hogy azoknál a gazdasági egységeknél, ahol munkavédelmi irányítási rendszert alkalmaznak, ott ez nagyban javítja a kockázatértékelés helyzetét, minőségét.

Az utóellenőrzések tapasztalatai

A felügyelőségek továbbra is nagy figyelmet fordítottak a korábban hozott felügyelői intézkedések visszaellenőrzésére. Azokban az esetekben, amikor az ügyfél a határozatban foglaltak megtételét elmulasztotta, vagy megtagadta, végrehajtási bírság került kiszabásra.

Akár csak az előbbi években is, az utóellenőrzések jelentősebb részét a nagyobb gazdálkodó szervezeteknél végezték a felügyelők. Itt az utóellenőrzéseket rendszerint összekapcsolták a betervezett ellenőrzéssel, illetve külön utóellenőrzési céllal mentek ki az olyan munkáltatókhoz, ahol súlyos vagy gyakran visszatérő hiányosságokat tapasztaltak. A kisebb munkáltatók ellenőrzésére, és különösképpen az utóellenőrzésére, általában panasz-, illetve közérdekű bejelentések alkalmával került sor.

Összességében elmondható, hogy a végrehajtási fegyelem országos szinten javuló tendenciát mutat. Erre enged következtetni az a tény is, hogy bár az utóellenőrzések száma 2005. évben (1 687) alacsonyabb volt az előző évinél, a végrehajtási bírságok összege (3 178 000 Ft) ennél nagyobb arányban csökkent.

5.2.3. Bírságok

Az OMMF munkabiztonsági felügyelői az Mvt. 82. §-ában meghatározott súlyos veszélyeztetések esetén, a munkavállalók biztonságát súlyosan veszélyeztető munkáltatókkal szemben kötelesek munkavédelmi bírság kiszabására javaslatot tenni. Kötelesek továbbá a szabálysértést elkövető munkáltatóval és munkavállalóval szemben szabálysértési eljárást lefolytatni, valamint a hiányosság megszüntetésére kötelező határozatot határidőre nem teljesítő munkavállalókkal szemben végrehajtási/eljárási bírságot kiszabni.

A kiszabott bírságok számát és összegét - viszonyítva az előző évi adatokhoz - a 6. táblázat tartalmazza.

6. táblázat

Bírság fajta	Száma (db.)		Előző év %-ában	Összege (Ft.)		Előző év %-ában
	2004.	2005.		2004.	2005.	
Szabálysértési	5 309	5 621	106	56 197 000	56 444 000	100
Munkavédelmi	2 669	3 369	126	612 055 000	722560 000	118
Végrehajtási/ eljárási	268	123	46	8 414 000	3 178 000	38
Összesen	8 246	9 113	111	676 666 000	782182 000	116

A bírságok számának és összegének növekedését az indokolja, hogy 2005. évben az építőipar komplex munkabiztonsági ellenőrzése során nagyobb számban tártak fel a felügyelők súlyos veszélyeztetést.

5.5. Az Európai Munkavédelmi Ügynökség nemzeti fókuszpontjának működése

Az OMMF, mint az Európai Munkavédelmi Ügynökség (Bilbao) nemzeti fókuszpontja folyamatosan végezte a munkavédelmi tájékoztatással kapcsolatos feladatokat, folyamatosan működtette és fejlesztette a fókuszpont weblapját.

Tevékenysége keretében került sor az Európai Munkavédelmi Hét rendezvényeire, három regionális és egy országos munkavédelmi fórum megszervezésére, melynek 2005. évi témájáról - a munkahelyi zajról - kiadvány készült. A nyilvánosság széleskörű tájékoztatása érdekében az Európai Hétről és a Fókuszpontról a televízióban hirdetések jelentek meg.

A munkavédelem helyzetének javítása érdekében került kiírásra a „Helyes gyakorlat” pályázat, melynek összefogása a Nemzeti Fókuszpont feladata volt. A hazai fókuszponti tevékenysége mellett az OMMF részt vett a „Kockázatfigyelő” programban, valamint az ügynökségi támogatási rendszer módosításának előkészítésében.

2005-ben külön feladatot jelentett a 10 új tagállamban indított „Kezdeményezés az egészséges munkahelyért” program előkészítése, melynek nyitó konferenciája 2005. októberében Varsóban került megrendezésre.

Az OMMF folyamatosan közreműködik az EU „13. Foglalkoztatás és szociális ügyek”, valamint az „1. Áruk szabad mozgása” munkacsoport munkájában, emellett esetenként adatszolgáltatást végez az Európai Unió, az ILO és más nemzetközi szervezetek részére.

6. A bányászati szakágazat munkavédelmi helyzete és a bányafelügyelet munkavédelmi tevékenysége 2005. évben

6.1. A munkafeltételek és a munkavédelmi körülmények alakulása

A bányafelügyelet - a Magyar Bányászati Hivatal (MBH) és az irányításával működő négy bányakapitányság (Miskolc, Pécs, Szolnok, Veszprém) – a 2005. évben is a többször módosított munkavédelemről szóló 1993. évi XCIII. törvény, valamint a bányászatról szóló 1993. évi XLVIII. törvény felhatalmazása alapján végezte munkavédelmi hatósági tevékenységét. Az MBH dolgozóinak összes létszáma 2005. évben 138 fő, ebből hatósági felügyeleti tevékenységet 93 fő lát el.

A felügyelt területen a mélyműveléses bányákban a fő bányaveszélyek (sújtólég-, szénporrobbanás-, tűz-, és vízveszély) elleni védekezés hatékonyságának eredményeként a veszélyeztetettség elfogadható mértékű. A munkavédelem általános színvonala tovább javult, azonban a föld alatti, zárt térben történő munkavégzésből adódó környezeti és pszichikai tényezők kedvezőtlen hatása miatt továbbra is a mélyműveléses bányákban történik a bányászati munkabalesetek döntő többsége.

A külszíni bányáknál a korábbi években elvégzett és folyamatos műszaki, technológiai fejlesztések, korszerűsítések a munkakörülmények javulását és ezzel a munkavédelmi, munkabiztonsági és munkaegészségügyi helyzet kedvező irányú változását, a balesetek számának jelentős csökkenését is eredményezték.

A szénhidrogén-kitermelés és szállítás, valamint a gázszolgáltatási tevékenység jól szervezett, magas műszaki színvonalú, ennek eredményeként ezen a területen a munkavédelmi helyzet jónak minősíthető.

Az ellenőrzéseken a felügyelők megállapították, hogy a bányavállalkozásoknál elvégezték a munkahelyek munkavédelmi kockázatértékelését, elemzését és a biztonsági és egészségvédelmi dokumentum összeállítását. Az elkészített dokumentumok színvonalának, megfelelőségének vizsgálata, valamint a munkavédelmi irányítási rendszer felügyelete (működésének értékelése) a rendszeres műszaki- biztonsági ellenőrzésekkel és a céllenőrzésekkel folyamatosan történik.

Összegezve megállapítható, hogy a mélyművelésű és külszíni bányák, valamint a bányafelügyelet hatáskörébe tartozó egyéb gazdálkodó szervezetek műszaki, biztonsági állapota általában megfelelő, a bányászati szakágazat munkavédelmi helyzete elfogadható.

6.2. A bányászati munkabalesetek számának alakulása

A bányászatban a munkabalesetek száma - az előző évekhez hasonlóan – tovább csökkent.

A 2004. és 2005. évben a három napot meghaladó keresőképtelenséget, halált okozó, illetve súlyosnak minősülő bányászati munkabalesetek száma a következő, 7. táblázatban láthatók szerint alakult.

7. táblázat

<i>Bányászati munkabalesetek</i>	<i>2004.</i>	<i>2005.</i>	<i>Előző év %-ában</i>
3 napon túl gyógyuló összes	483	375	77,6
Halálos	3	5	166,7
Súlyos (a halálos kivételével)	1	1	100,0
1000 foglalkoztatottra jutó baleset	47,35	27,8	-
100 000 foglalkoztatottra jutó halálos bal- eset	29,41	37,1	-

A 3 napon túli keresőképtelenséget okozó munkabalesetek számának alakulását továbbra is elsősorban a nagyobb kockázatúnak minősülő föld alatti munkahelyek – ezzel együtt a mélyműveléses szakágazatban foglalkoztatottak létszámának - csökkenése, valamint a munkakörülmények javulása eredményezte.

A halálos kimenetelű munkabalesetek sajnálatos növekedése a balesetvizsgálatok meg-állapításai szerint nem hozhatók okozati összefüggésbe a veszélyes bányászati technológiai folyamatokkal, azok szállító, illetve rakodó gépekkel történő közlekedés, manőverezés, javítás közben következtek be.

A rövid gyógyulási idejű balesetek nagy többsége továbbra is a kézi anyagmozgatás, a gyalogos közlekedés, míg földalatti munkahelyeken az egyedi biztosító berendezés beépítése és kiváltása közben történt.